

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра плодоовочівництва і виноградарства**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан біологічного факультету

/Ярослава ГАСИНЕЦЬ /

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 6 Методологія і організація наукових досліджень

Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	Н сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н1 Агрономія
Освітня програма	Садівництво та виноградарство
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни ОК 6 «**Методологія і організація наукових досліджень**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **Н сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина спеціальності Н Агрономія**, освітньої програми **садівництво та виноградарство**.

Розробники: Савіна О.І., проф., доктор сільськогосподарських наук, професор

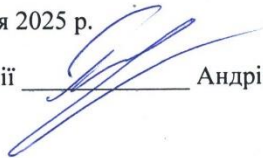
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **плодоовочівництва і виноградарства**

протокол № 10 від «27» червня 2025 р.

Завідувач кафедри Віталій СИМОЧКО

Схвалено науково-методичною комісією біологічного факультету

протокол № 8 від «27» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Андрій ГАМОР

© О.І.Савіна, 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 2025-2026	
Загальна кількість годин – 120\44	44	12
Кількість модулів –2	Семестр: 1	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 44/76	1	1
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: контрольні	Лабораторні:	
	20	4
Форма підсумкового контролю: екзамен	Самостійна робота:	
	76	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни – ознайомити студентів з процесами наукового дослідження, його структури, сучасними методами і методиками наукового дослідження, з можливостями інноваційної діяльності, здатністю до критичного аналізу власної наукової і прикладної діяльності. Завдання: формування у фахівців необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань про сучасні методи і методики наукового дослідження, ставити і вирішувати перспективні науково-дослідні і прикладні завдання, практикувати патентні дослідження в галузі садівництва, овочівництва і виноградарства, складати заявку на винахід або інший об'єкт промислової власності, заявку на об'єкт авторського права, документи на комерційну таємницю, описувати загальну характеристику наукових проектів, систему інтелектуальної власності. Студент повинен знати: що пошук істини в науці має організований і цілеспрямований характер специфічного дослідження; що наукове відкриття – це результат творчого пошуку, в якому використовуються інтуїтивні і логічні, емпіричні і теоретичні, дедуктивні і не дедуктивні роздуми, евристичні і алгоритмічні методи і засоби дослідження; методи аналізу і побудови теорій, яким належить центральна роль в сучасному науковому пізнанні. Студент повинен вміти: аналізувати наукову проблему і знаходити алгоритми її розв'язку; формулювати гіпотезу, евристично оцінювати, виводити з неї емпірично перевірені наслідки, співставляти з даними досліду і практики; застосовувати системний метод для розуміння структура теорій і проблем сучасної методології науки. Студент повинен мати навички: конспектування літературних джерел; публічного виступу; самостійної роботи з вивчення матеріалів навчальної дисципліни; вільного володіння понятійним апаратом; оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо.

При підготовці студентів необхідно звернути увагу на одержання **загальних компетентностей**:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність до пошуку, опрацювання та узагальнення професійної і науково-технічної інформації, генерувати нові ідеї, їх відстоювати й цілеспрямовано реалізовувати; Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Фахові компетентності: Здатність презентувати результати професійної та наукової діяльності фахівцям і нефахівцям.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «методологія і організація наукових досліджень» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК21 Основи наукових досліджень у плодівництві, овочівництві та виноградарстві.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «садівництво та виноградарство», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
1. Спеціалізовані концептуальні знання фундаментальних і прикладних аспектів плодівництва, овочівництва та виноградарства на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у галузі садівництва та виноградарства.	ПРН 1
3. Відшукувати необхідну інформацію у науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію.	ПРН 3
4. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти з урахуванням цілей, наявних обмежень, а також соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.	ПРН 4
5. Застосовувати сучасні методи та засоби досліджень, зокрема, біометричні, математичного, комп'ютерного моделювання для розв'язання складних задач садівництва та виноградарства.	ПРН 5
7. Презентувати і обговорювати результати досліджень і проектів, аргументи і висновки до фахівців і широкого загалу.	ПРН 7
8. Приймати ефективні рішення у сфері садівництва та виноградарства, визначати цілі та завдання, генерувати і порівнювати альтернативи, аналізувати сценарії та ризики.	ПРН 8
11. Забезпечувати охорону інтелектуальної власності.	ПРН 11
12. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження в сфері садівництва та виноградарства, обирати ефективні методи і засоби дослідження, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
--	----------

Презентувати і обговорювати результати досліджень і проектів, аргументи і висновки до фахівців і широкого загалу.	ПРН 7
Здійснювати консультування та експертизу з питань інноваційних технологій у плодоовочівництві та виноградарстві.	ПРН 10
Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження в сфері садівництва та виноградарства, обирати ефективні методи і засоби дослідження, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.	ПРН 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Програма дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» структурована на 2 модулі. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції; б) лабораторні заняття; в) самостійна робота студентів; г) індивідуальна робота.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати мету і завдання навчання, досягнути засвоєння студентами певного змісту навчального матеріалу. Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні, практичні, індуктивні та дедуктивні);
- методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (методи стимулювання інтересу до навчання);
- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;
- бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів дисципліни. Рівень підготовки студентів та засвоєння знань контролюється шляхом застосування тестових завдань. Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється по їх завершенню. Оцінка успішності студента з дисципліни виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів. Завершальним є складання іспиту.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Для оцінки знань використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному лабораторному занятті методом опитування та письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни студенти виконують дві модульні контрольні роботи. Підсумкова форма контролю - екзамен.

При оцінюванні знань використовують такі форми та методи контролю: поточний та підсумковий. Поточний контроль здійснюється на основі модульних контролів. Ф о р м и поточного контролю: тестові завдання з множинним вибором відповіді, співбесіда.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка з дисципліни FX, F ("2") виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка F виставляється студентам, які не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю. Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни, повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом. На екзамені студенту надається можливість підвищити оцінку, що виставлена за результатами модульних контролів. Студенти, які під час навчального семестру набрали 35 до 59 балів зобов'язані складати іспит. Студентам, які до початку заліково-екзаменаційної сесії набрали менше 35 балів надається можливість підвищити свій рейтинг шляхом відпрацювання пропущених занять, виконання самостійних (контрольних) та індивідуальних робіт з тим, щоб такі студенти могли бути допущені до складання іспиту.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	5	30	5	30
Презентація	2	10	2	10
Реферат/лекція	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна виконується за розробленими пакетами питань і тестів ККР і оцінюється за тими ж вимогами: тестові питання 40 балів, перше питання 25 балів та друге питання 35 балів, що у сумі дає 100 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий контроль здійснюється на основі кінцевого контролю теоретичних знань у вигляді іспиту. Ф о р м и підсумкового контролю: тестові завдання з множинним вибором відповіді, загальні питання. Якщо студент справився із поставленими завданнями лабораторного характеру, самостійним опрацюванням матеріалу та індивідуальним завданням, то іспит ставиться автоматично. Вимоги до оцінювання також відносяться і до студентів заочного навчання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1 Планування та організація наукових досліджень

Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього.

Наука як система знань. Основні поняття науки. Закономірності функціонування та розвитку науки, еволюцію її розвитку. Поняття наукового дослідження, його основні ознаки та характеристики. Особливості структури наукового дослідження, його об'єкт, мета, завдання, основні форми. Вимоги до наукових досліджень. Основні види наукових досліджень. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види.

Методологія наукових дослідження. Поняття методу та методології. Завдання методології. Різновиди та структурні елементи методології. Підходи до обґрунтування та визначення методу та методології. Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія. Загальнонаукові принципи дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, інформаційний, культурологічний, пізнавальний або когнітивний. Конкретно наукова методологія. Методи і техніка дослідження. Класифікація методів наукового пізнання.

Тема 3. Емпіричні методи наукового дослідження.

Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження. Радикальний емпіризм. Верифікація. Емпіричне дослідження. Валідність. Діагностична сила. Надійність. Репрезентативність. Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження. Передбачуваність. Планомірність, Цілеспрямованість. Вибірковість. Системність. Вимоги до спостереження. Етапи проведення спостереження.

Емпіричні методи: вимірювання, порівняння, узагальнення Розмір одиниці вимірювання. Динамічна похибка. Метод вимірювання. Принцип вимірювання. Вимірювальна інформація. Види вимірювальних величин. Порівняння. Узагальнення. Вимоги до порівняння. Види порівнянь. Експеримент. Довготривале, короткочасне, безперервне, дискретне спостереження. Специфіка експерименту. Етапи проведення експерименту. Інші емпіричні методи дослідження: опитування, опитування-інтерв'ю, анкетні опитування, бесіда, рейтинг, експертна оцінка, метод колективних експертних оцінок, метод „мозкового штурму”, морфологічний метод аналізу, метод семикратного пошуку, метод асоціацій та аналогій, метод колективного блокнота і контрольних запитань, морфологічний ящик. Сутність гіпотези, її особливості. Етапи розвитку гіпотези, вимоги, що до неї ставляться. Доведення гіпотези, способи встановлення істини: безпосередній та опосередкований, що використовуються у доведенні гіпотези, особливості та відмінності.

Тема 4. Теоретичні методи наукового дослідження.

Сутність теоретичних методів наукового дослідження. Послідовність проведення теоретичних досліджень. Особливість теоретичного дослідження. Порядок використання методів при здійсненні наукового дослідження. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння, формалізації, абстрагування та моделювання. Поняття моделі, вимоги, які до неї ставляться, види, особливості побудови. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень. Мета, випадки та вимоги до застосування цих методів при здійсненні наукового дослідження.

Тема 5. Зміст та складові науково-дослідного процесу.

Стадії науково-дослідного процесу. Схема науково-дослідного процесу. Організаційна, дослідна стадії та стадія узагальнення, апробації та реалізації наукових результатів. Процедура вибору наукової проблеми. Критерії вибору теми. Обґрунтування актуальності теми, визначення її місця в науковій проблемі. Суть та складові планування наукової діяльності. Програма та плани наукового дослідження. Формулювання теми дослідження. Вивчення стану питання і обґрунтування обраного напрямку дослідження. Мета дослідження. Загальні та конкретні завдання дослідження. Зміст, об'єкт, предмет дослідження. Вибір методів дослідження. Етапи роботи, календарний план роботи. Попередній та остаточний план наукового дослідження, план-проспект наукового дослідження. Організація науково-дослідних робіт. Наукова організація дослідницької діяльності включає організацію дослідного процесу, управління ним і обслуговування. Організаційні передумови для дослідження і аналітичної обробки економічної інформації. Основні завдання НОП. Елементи НОП. Нормування праці науковців.

Тема 6. Форми відображення результатів наукових досліджень.

Форми викладу матеріалів дослідження. Публікації. Функції публікацій. Наукові видання. Науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання. Монографія, автореферат дисертації, препринт, тези доповідей та матеріали наукової конференції, збірник наукових праць. Наукові неперіодичні видання: книга, брошура, наукові збірки, журнали. Види монографій: наукові та практичні. Форми висвітлення підсумків наукової роботи: тези, тези доповіді, реферат. Види рефератів: інформативні, розширені або зведені, наукові. Винахідницька діяльність. Результати НДР: нові технологічні процеси й агрегати, матеріали і з'єднання, пристрої і конструкції можуть скласти предмет винаходу або відкриття. Плагіат. Усна передача інформації про наукові результати. Доповідь, повідомлення на нарадах, семінарах, симпозіумах, конференціях. Бесіди при особистих зустрічах.

Модуль 2 Проведення наукових досліджень і творчий аналіз їх результатів

Тема 7. Нормативно-правові та методичні рекомендації щодо наукової діяльності

Аналіз нормативної поточної документації, законів, постанов, указів та положень. Вимоги до формування науково-дослідної роботи та виклад

Тема 8. Поняття обґрунтування і значення наукового дослідження. Попередні дослідження Методи і техніка дослідження у плодоовочівництві та виноградарстві.

Тема 9. Генерація ідей та творчості, розуміння сучасних інформаційних технологій. Аналіз науково-дослідної та патентної літератури, штурм креативу та методи реалізації. Аналіз сучасних комп'ютерних програм та способи застосування

Тема 10. Шляхи впровадження інноваційних проектів

Аналіз інноваційних проектів, способи оформлення та шляхи їх впровадження у виробництво чи викладацьку практику

Тема 11. Патентний пошук у садівництві і виноградарстві

6.2 Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
модуль 1 Планування та організація наукових досліджень												
Тема 1.	11	2		2		5	12	1				10
Тема 2.	11	2		2		5	7	1				5

Тема 3	10	2	2	5	7	1			5
Тема 4.	10	2	2	5	7	1	1		5
Тема 5.	11	2	2	5	6	1			5
Тема 6	12	4	2	5	11		1		10
модуль 2 Проведення наукових досліджень і творчий аналіз їх результатів									
Тема 7	11	2	2	5	6	1			16
Тема 8	7	2	2	5	6	1			10
Тема 9	8	2	2	5	21	1			20
Тема 10	10	2	2	5	11		1		11
Тема 11	10	2		13	11		1		11
Усього годин	120	24	20	76	120	8	4		108

Теми лекційних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		Стац.	заочн о
Модуль1 Планування та організація наукових досліджень			
1.	Поняття наукового дослідження та вимоги до нього	2	1
2.	Поняття методології наукових досліджень та її види	2	1
3.	Емпіричні методи наукового дослідження	2	1
4.	Теоретичні методи наукового дослідження .Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса	2	1
5.	Зміст та складові науково-дослідного процесу	2	1
6.	Форми відображення результатів наукових досліджень викладацького персоналу. Плагіат.	4	
Модуль 2 Проведення наукових досліджень і творчий аналіз їх результатів			1
7.	Нормативно-правові та методичні рекомендації щодо наукової діяльності	2	1
8.	Поняття обґрунтування і значення наукового дослідження. Попередні дослідження Методи і техніка дослідження у плодоовочівництві та виноградарстві	2	1
9.	Генерація ідей та творчості, розуміння сучасних інформаційних технологій	2	1
10.	Шляхи впровадження інноваційних проектів	2	1
11.	Патентний пошук у садівництві і виноградарстві	2	1
Разом		24	8

6.3 Теми практичних занять

(не передбачено навчальним планом)

6.4 Теми лабораторних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		Ст ац.	Заоч но
модуль І. Планування та організація наукових досліджень			
1.	Розробка грантів наукових досліджень Складання програм наукових досліджень	2	
2.	Зміст та складові науково-дослідного процесу	2	
3.	Організація роботи наукового колективу	2	
4.	Інформаційне забезпечення наукової роботи	2	
5.	Форми відображення результатів наукових досліджень. Плагіат	2	1
Разом за змістовим модулем 1		10	
модуль 2 Проведення наукових досліджень і творчий аналіз їх результатів			
6	Організація наукових досліджень у овочівництві	2	1
7	Організація наукових досліджень у виноградарстві	4	1
8	Організація наукових досліджень у плодівництві	4	1
Разом за змістовим модулем 2		10	
Разом		20	4

6.5. Самостійна робота

№ п/п	Назва тем курсу, їх зміст	денна	заочна	Бібліографія
Модуль І. Змістовний модуль 1.				
1	Поняття наукового дослідження та вимоги до нього. Основні види наукових досліджень. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень. Ефективність наукових досліджень.	5	11	
2	Поняття методології наукових досліджень та її види. Загальнонаукові принципи дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, інформаційний, культурологічний, пізнавальний або когнітивний. Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження. Класифікація методів наукового пізнання.	5	5	
3	Емпіричні методи наукового дослідження. Експеримент. Довготривале, короткочасне, безперервне, дискретне спостереження. Специфіка експерименту. Етапи проведення експерименту. Інші емпіричні методи дослідження: опитування, опитування-інтерв'ю, анкетні опитування, бесіда, рейтинг, експертна оцінка, метод колективних експертних оцінок, метод „мозкового штурму”, морфологічний метод аналізу, метод семикратного пошуку, метод	5	5	

	асоціацій та аналогій, метод колективного блокнота і контрольних запитань, морфологічний ящик. Сутність гіпотези, її особливості. Етапи розвитку гіпотези, вимоги, що до неї ставляться. Доведення гіпотези, способи встановлення істини: безпосередній та опосередкований, що використовуються у доведенні гіпотези, особливості та відмінності.			
4	Теоретичні методи наукового дослідження. Поняття моделі, вимоги, які до неї ставляться, види, особливості побудови. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень. Мета, випадки та вимоги до застосування цих методів при здійсненні наукового дослідження.	5	10	
5	. Зміст та складові науково-дослідного процесу. Організація науково-дослідних робіт. Наукова організація дослідницької діяльності включає організацію дослідного процесу, управління ним і обслуговування. Організаційні передумови для дослідження і аналітичної обробки економічної інформації. Основні завдання НОП. Елементи НОП. Нормування праці науковців.	5	10	
6	Форми відображення результатів наукових досліджень. Винахідницька діяльність. Результати НДР: нові технологічні процеси й агрегати, матеріали і з'єднання, пристрої і конструкції можуть скласти предмет винаходу або відкриття. Усна передача інформації про наукові результати. Доповідь, повідомлення на нарадах, семінарах, симпозіумах, конференціях. Бесіди при особистих зустрічах.	10	10	
7	Особливості формування наукових досліджень у виноградарстві робота над авторефератами	10	10	
8	Робота над авторефератами з дисертацій по плідівництву	5	11	
9	Аналіз патентної здатності у зазначених галузях	5	11	
10	Робота над інноваційними проектами у галузі	8	11	
	Всього	76	108	

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Лекції з демонстрацією первинних матеріалів через презентацію, автореферати, кандидатські та докторські дисертації, доповіді захисту кандидатських дисертацій, первинні документи селекційного процесу тютюну, кукурудзи, овочевих культур та плодівих та винограду. Виїзд на Закарпатську с/г дослідну станцію для ознайомлення із структурою наукового підрозділу, закладанням дослідів, ведення журналів, звітами коротким і повним та робочими програмами з фундаментальних і прикладних досліджень. Аналіз авторефератів та кандидатських і докторських дисертацій, ознайомлення із нормативною документацією.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Савіна О.І., Шейдик К.А., Глюдзик – Шемота М.Ю. Методологія і організація наукових досліджень Навчально-методичний посібник/ Ужгород, 2023. 156с.
2. К.А. Шейдик, О. І. Савіна, О.М.Вантюх. Навчально методичний посібник «Вступ до фаху». Ужгород. 2023. 95с.
3. Савіна О.І., Симочко В.В., Зозуля С.С. Вимоги і методичні рекомендації щодо написання і захисту магістерських кваліфікаційних робіт за спеціальністю 203 – садівництво, плодоовочівництво та виноградарство. Ужгород, вид. УжНУ «Говерла», 2024. 36с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/59976>
4. Вачевський М.В., Кремень В.Г., Мадзігон В.М., Скотний В.Г., Левченко Г.Є., Вачевський О.М. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / За ред. проф. М.В. Вачевського. — К.: ВД Професіонал, 2005. — 448 с.
5. Грабченко А. І. Методи наукових досліджень : [навч. посіб.] / А. І. Грабченко, В. О. Федорович, Я. М. Гаращенко. – Х. : НТУ «ХП», 2009. – 142 с.
6. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки: підручн. - К.: Видавничо- поліграфічний центр «Київський університет», 2008. - 223 с.
7. Довбня П., Доброскок І. Наукові школи та їх класифікація. - Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав- Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. - 2010. - С. 57-60.
8. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : [навч. посіб.] / М. С. Дороніна. – 3-тє вид., випр. і доп. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 120 с.
9. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: [навч. посіб.] / за ред. А.Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
10. Краснобокий Ю. М. Словник-довідник науковця-початківця / Ю. М. Краснобокий. – К.: Науковий світ, 2000. – 83 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 192 с.
12. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. - К.: Кондор, 2009. - 206 с.
13. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
14. Методологія наукової діяльності: навч. посібн. / за ред. проф. Д.В. Чернілевського. - Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. - 484 с.
15. Організація наукових досліджень: навч. посіб. / В.М. Кислий. - Суми: Університетська книга, 2011. - 224 с.
16. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. А.Є. Конверського. - К.: «Центр учбової літератури», 2010. - 352 с.
17. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / Цехмістрова Г.С. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.
18. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: [навч. посіб.] / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. – К. : Видавництво Ліра-К, 2013. – 336 с.
19. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи науковик досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницькаПозднякова. - К., 2003. - 116 с.
20. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 7-є видання, перероблене і доповнене. – К. : Знання, 2010. – 295 с.
21. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручн. - К.: Знання, 2011. - 310 с.

Нормативно-правові документи:

1. Закон України "Про наукову та науково-технічну діяльність" від 26.11.2015 № 848-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 № 261, [Електронний ресурс]. -- Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF>.
4. Закон України " Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" від 11.07.2001 № 2623-III , [Електронний ресурс]. -- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
5. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Г. О. Андрощук, М. М. Шевченко, Б. Г. Чижевський, С. В. Семенюк. - К. : Парламентське видавництво, 2013. - 704 с.
6. Паризька конвенція про охорону промислової власності (від 20 березня 1883 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_123.
7. Постанова Верховної Ради України. Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1243-v> .
8. Україна. Верховна Рада України. Господарський кодекс України [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу :<http://www.zakon.rada.gov.ua>.
9. Україна. Верховна Рада України. Закон. Про авторське право і суміжні права. - 23.12.1993 № 3792-XII [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Україна. Верховна Рада України. Закон. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг. - 15.12.1993 № 3689-XII [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
11. Україна. Верховна Рада України. Закон. Про охорону прав на зазначення походження товарів. - 06.06.1999 № 752-XIV [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>
12. Україна. Верховна Рада України. Закон. Про охорону прав на промислові зразки. - 15.12.1993 № 3688-XII [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua> .
13. Україна. Верховна Рада України. Кримінальний кодекс України [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу :<http://www.zakon.rada.gov.ua>
14. Україна. Верховна Рада України. Податковий кодекс України [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
15. Україна. Верховна Рада України. Цивільний кодекс України [Інтернет-ресурс Верховної Ради України]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
16. Закон України «Про охорону навколишнього середовища» від 25.06.1991 № 1264.

Допоміжна

1. Аврамова О. Є. Система суб'єктів інтелектуальної власності / О. Є. Аврамова, І. С. Ревелюк // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. - Харків : НТУ «ХПІ», 2013. - № 6 (980). - С. 30-33.
2. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. - [2-е вид., стереотип.] / В. М. Антонов. - К. : КНТ, 2006. - 520 с.
3. Бабій П. С. Ризики при оцінці вартості об'єктів інтелектуальної власності машинобудівного підприємства у процесі бюджетування / П. Бабій, В. Гринчуцький // Управління ризиками. Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. - Випуск 254. - В. 6 т. - Т. IV. - Дніпропетровськ : ДНУ, 2011. - С. 1001-1008.

4. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року (змінений 2 жовтня 1979 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
5. Богуцька К.І. Виробнича практика як перший підготовчий етап для виконання наукових досліджень студентами // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Науковий простір Європи». - Przemysl: Nauka i studia, 2012. - Т. 15. - С. 97–100.
6. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права : навч. посіб. / С. В. Бондаренко. - К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2008. - 288 с.
7. Валле В. Спадок Джеймса І та королеви Анни: охорона інтелектуальної власності у часі й просторі : моног. / В. Валле [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viravallee.com/books/book2.aspx>.
8. Васильців Т. Г. Інтелектуальна власність як складова в системі забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства / Васильців Т. Г., Мандрик О. Я. // Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. - Львів : вид-во Львівської комерційної академії, 2011. - Вип. 24. - С. 72-75.
9. Верба І. І. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб / І. І. Верба, В.О.Коваль ; за ред. С. В. Чікін.[2-ге вид., перероб. і доп.]. К.: НТУУ «КПІ», 2013. - 262 с.
10. Всесвітня організація інтелектуальної власності [Електронний ресурс].Режим доступу : <http://www.wipo.int>.
11. Голубець М. А. Біосфера і охорона навколишнього середовища. - Львів: Світ, 2000. - 351 с.
12. Злепко С. М. Інтелектуальна власність в науково-технічній діяльності : навчально-методичний посібник / С. М. Злепко, І. С. Тимчик, С. В. Тимчик. - Вінниця : ВНТУ, 2010. - 130 с.
13. Ідріс К. Інтелектуальна власність - потужний інструмент економічного зростання / К. Ідріс. - Всесвітня організація інтелектуальної власності, 2006. - 372 с.
14. Інтелектуальна власність в Україні: погляд з ХХІ ст. : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 вересня 2011 р. ; за заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. - Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2011. - 175 с.
15. Інтелектуальна власність. Міжнародні договори України / В. О. Жаров, А. М. Горнісевич, М. О. Василенко. - К. : Державний департамент інтелектуальної власності. Державне підприємство «Український інститут промислової власності», 2007. - 404 с.
16. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sips.gov.ua/ua/konts9-14.html>.
17. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sips.gov.ua/ua/konts9-14.html>.
18. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / А. І. Кубах. Харків : ХНАМГ, 2008. - 149 с.
19. Лонг Д. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування : практ. посіб. / Д. Лонг, П. Рей, Жаров В. О., Шевелева Т. М., Василенко І. Е., Дроб'язко В. С. - К. :К.І.С., 2007. - 448 с.
20. Овчаренко А. Система міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності / А. Овчаренко [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3534>.
21. Органи Державної системи управління інтелектуальною власністю в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://patent.km.ua/ukr/ pages/i163>.
22. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін. - К. : Форум, 2002. - 319 с.
23. Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності. Тематична збірка // Укладачі : П. М. Цибульов, Г. Н. Сердюк, С. М. Болєлий. - К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2005. - 328 с.

24. Потехіна В. О. Інтелектуальна власність : навч. посіб. / В. О. Потехіна. К. : ЦУЛ, 2008. - 414 с.
25. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України ; за ред. Ю. М. Капіци [та ін.]. - К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. - 1104 с.
26. Право інтелектуальної власності України : конспект лекцій / В. М. Крижна, Н. Є. Яркіна ; за ред. В. І. Борисової. - Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. - 112 с.
27. Право інтелектуальної власності: Акад. курс : підруч. для студ. ВНЗ / О. П. Орлюк, Г. О. Андросук, О. Б. Бутнік-Сіверський [та ін.] ; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. - К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
28. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби». Мінфін України; Наказ, Положення від 27.04.2000 № 92. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
29. Програма розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні на 2010-2014 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.sips.gov.ua/ua/progrogzv9-14.html>.
30. Цибульов П. М. Управління інтелектуальною власністю : навч. підруч. К.: Держ. Ін-т інтел. власн., 2009. - 312 с.
31. Ярмош В. В. Роль оцінки інтелектуальної власності в діяльності підприємств / В.В. Ярмош // Науковий вісник ПУСКУ. - 2010. - № 1(40). - С. 97-101.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Мінприроди України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/> .
2. Офіційний сайт УКРНДІЕП [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.niier.kharkov.ua/> .
3. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
4. Методологія науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.interpedagogika.ru/> .
5. Методологія науки – Файр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sites.google.com/site/fajrgu/Home/scientific/ .
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
7. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>.

Запитання для освоєння матеріалу при здачі іспиту

1. Що таке методологія? Які функції вона виконує?
2. Чим відрізняється змістовна методологія від формальної?
3. Що таке метод ? Чим характеризується науковий метод? Назвіть класифікації методів наукових досліджень.
4. Чим характеризуються філософські, загальнонаукові та конкретно наукові методи? Які види загальнонаукових методів виділяють дослідники?
5. Які методи дослідники відносять до методів теоретичного та емпіричного рівнів пізнання?
6. Що таке система? Які класифікації систем існують в історіографії?
7. Які універсальні методи пізнання вам відомі?
8. Якими фундаментальними принципами керуються сучасні дослідники в процесі пізнання? Що таке технологія наукового дослідження?
9. Які існують підходи до визначення основних етапів проведення наукового дослідження?
10. Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?
11. Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?

12. В чому полягає наукова і практична актуальність проблеми?
13. Що таке тема дослідження? Які висувуються вимоги до формулювання теми дослідження?
14. Що таке об'єкт і предмет дослідження? Чим вони відрізняються один від одного?
15. Від чого залежить новизна дослідження?
16. Що таке мета дослідження? Чим відрізняється мета роботи від її завдань?
17. Назвіть дослідницькі підходи і аргументуйте для кожного напряму досліджень: садівництво, овочівництво і виноградарство.
18. Якими є критерії оцінки достовірності результатів теоретичного та емпіричного дослідження?
19. Що таке гіпотеза дослідження? Назвіть етапи роботи над гіпотезою.
20. Які існують способи доказу гіпотези? На чому ґрунтується процедура доведення гіпотези? Назвіть види доказів гіпотези.
21. Що представляє собою план дослідження?
22. Чим характеризується процес дослідження стану розробки проблеми? Що таке джерела інформації?
23. Які вимоги висувуються до вибору методів дослідження?
24. Що таке наукова теорія? Назвіть види та складові теорії.
25. За яких умов гіпотеза перетворюється на теорію?
26. Які вимоги пред'являються до написання висновків наукового дослідження?
27. Чим характеризується етап оформлення наукової роботи?
28. В чому полягає сутність методу вимірювання? Які типи вимірювання ви знаєте?
29. Що таке опис, які етапи опису вам відомі? Що таке реферат? Які пред'являються вимоги до його написання?
30. Чим відрізняється реферування від анотування?
31. З яких частин складається реферат? Які існують види рефератів?
32. Що таке наукова конференція? Які види наукових конференцій вам відомі?
33. Що таке тези? В чому полягає алгоритм формулювання тези? Які пред'являються вимоги до оформлення тез доповідей?
34. Що таке наукова стаття? Якими є правила її оформлення?
35. Які вимоги пред'являються в Україні до плану статті? Які статті зараховуються при захисті дисертацій?
36. Що таке монографія? Які пред'являються вимоги до монографій, що подаються на здобуття наукового ступеня?
37. Що таке патент? Які виділяють види патентів?
38. Що таке дисертація? Які вимоги пред'являє ДАК України до структури і оформлення дисертацій?
39. Що таке автореферат дисертації? Які вимоги пред'являються в Україні до структури і оформлення автореферату?
40. Що таке науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР)? Чим відрізняються науково-дослідні роботи (НДР) від дослідно-конструкторських (ДКР) і технологічних робіт (ТР)?
41. Які види та етапи НДР ви можете назвати?.
42. Які пред'являються вимоги до оформлення пропозицій і заявок на виконання НДР (ДКР)? Як оформлюються технічні завдання (ТЗ)?
43. Які пред'являються вимоги до складання і оформлення звітів з НДР (ДКР)?
44. В чому може полягати впровадження результатів наукових досліджень?
45. На основі яких показників здійснюється оцінка фундаментальних досліджень? Якими є критерії оцінки результатів теоретичного дослідження?
46. Чим визначається ефективність прикладних досліджень? Якими є критерії оцінки результатів емпіричного дослідження?
47. Як оцінюється ефективність роботи дослідника та науково-дослідної роботи групи?
48. На основі яких показників здійснюється розрахунок економічної ефективності впровадження нововведень?

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)